

ARTYKUŁY ▶▶ GOSPODARKA

NORBERT OBARA ▶

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

Poszerzanie pola bezpieczeństwa energetycznego w ramach Grupy Wyszehradzkiej

Abstract

The Visegrad Group (V4) is an informal, regional form of cooperation: Poland, Czech Republic, Slovakia and Hungary. The article is about making intensify cooperation in the field of building energetic safety between four countries and a mechanism of cooperation with third countries in the “V4+” format, building energetic networking with countries outside Group, for example Croatia, Romania, Bulgaria. There were several political declaration about building market coupling to strength energetic safety. The documents sets out the conditions of cooperation in the fields of energetic safety and the reinforcement of energy security in the region. The main problem in the group is Russia. Hungary is seen as having taken a ‘special path’ with relation with Russia. The deal Hungary-Russia about blocks of Paks nuclear power covers constructing the new blocks and fuel supplies for increase Hungary’s energy independence. It could be against main aim of UE energetic policy to making one UE energetic policy, in the V4 group also. The perspective for V4 are not very optimistic because of different geopolitical interest of members Group in spite of political declaration for strengthening energy cooperation.

Keywords: The Visegrad Group (V4), Russia, energetic cooperation, marketing coupling, interconnector

Абстракт

Образование Вышеградской Группы (ВГ) являлось существенным укреплением неформального, имеющего исторические основы, сотрудничества Че-

хии, Словакии, Венгрии и Пошши, но и возникало оно из – за необходимости реализации общих целей – в рамках, но не вне рамок Европейского Союза. К самым важным приоритетам ВГ в объёме политики касающейся энергетической безопасности принадлежит строительство нефтепровода, образование новых линий передач – Коридора Север-Юг. Представлены декларации а также договоры, которые являются основанием для реализации этого проекта Вышеградской Группой (2009–2014).

Нынешней очерк обсуждает политические а также юридические процессы (хозяйственные договоры) с целью получения хозяйственных выгод с учётом политического диапазона, а именно увеличения энергетической безопасности ГВ, а также, благодаря этому, Европейского Союза в целом. Представлены здесь проблемы способствующие расширению диапазона энергетической безопасности на пути образования новых промышленных сетей и попытки сооружения Коридора Север-Юг. С другой стороны указаны разногласия, которые являются результатом, прежде всего, геополитической ситуации а также энергетических потенциалов находящихся в распоряжении ГВ, с особенным учётом отношений с Российской Федерацией. Партикулярные, временные, отраслевые, географические, но не политические интересы государств V4 могут стать противоречащими по отношению к интересам всей Группы в целом. Выдвигается тезис касающийся возможности интеграции государств заключивших договор в условиях политической дезинтеграции – Европейского Союза или наоборот ВГ может предстать в качестве главной причины снижающей роль экономического, политического и общественного значения V4 в пользу поисков индивидуальных интересов государств находящихся вне Группы, включая в этот круг Россию.

Ключевые слова: Вышеградская Группа, Россия, энергетическая безопасность, маркет кеплинг, интелектор

Wstęp

Powstanie Gupy Wszehradzkiej (dalej GW) było istotnym wzmocnieniem nieformalnej, mającej podstawy historyczne, współpracy Czech, Słowacji, Węgier i Polski, ale i wynikało z potrzeby realizacji wspólnych celów – w ramach, a nie obok UE – czterech państw. Niezależnie od deklarowanych i realizowanych celów realna rzeczywistość ekonomiczna, ale i polityczna, wymuszała zmiany w ich realizacji i określaniu priorytetów. Obok współpracy w wymiarze kulturowym, edukacyjnym, wspieraniu i prowadzeniu wspólnych projektów, za najważniejsze z punktu widze-

nia artykułu, uznajemy realizację polityki bezpieczeństwa energetycznego w ramach GW.

Wdrażanie wyszehradzkiego planu – który podlega ewolucji i modyfikacjom zależnym od międzynarodowych stosunków politycznych i ekonomicznych – znalazło swój wyraz w licznych i ważnych deklaracjach, inicjatywach, ale i realnych działaniach, mających na celu realizację bezpieczeństwa energetycznego grupy w ramach UE i jako jednego z elementów także jej strategii polityki dywersyfikacji źródeł energii jako metody na bezpieczeństwo polityczne.

Do najważniejszych priorytetów GW w zakresie polityki bezpieczeństwa należy budowa ropociągu, tworzenie nowych linii przesyłowych – Korytarza Północ–Południe. Tekst przedstawia deklaracje oraz umowy będące podstawą dla realizacji tego projektu przez GW.

Jak wykazemy, na poziomie dyplomatycznych deklaracji priorytet polityki energetycznej w ramach GW był, zasadniczo, zgodnie akceptowany. Z drugiej jednak strony, przede wszystkim z powodu odmiennego rozumienia obecności Rosji w sektorach energetycznych poszczególnych państw GW oraz w UE i zakresu sankcji, jakimi ten kraj miałby zostać dotknięty w odpowiedzi na zaangażowanie w konflikt na Ukrainie, różnice w polityce energetycznej zamiast stać się elementem, w sposób najmocniejszy integrującym GW, mogą być początkiem jeśli nie jej końca, to znacznego osłabienia roli Grupy w regionie i całej UE.

Tworzenie bezpieczeństwa energetycznego Grupy Wyszehradzkiej

Projekt osi Północ–Południe. Jako pierwszy dotyczący propozycji współpracy w zakresie polityki energetycznej w ramach GW, został przyjęty projekt V4 budowy transgranicznej infrastruktury gazowej, elektroenergetycznej i naftowej.

W czerwcu 2009 Grupa Wysokiego Szczebla do spraw bezpieczeństwa energetycznego GW podjęła inicjatywę utworzenia korytarza północ–południe: Bałtyk–Adriatyk–Morze Czarne.

Projekt został zatwierdzony w Deklaracji Budapeszteńskiej Grupy Wyszehradzkiej Plus, obejmującej także Austrię, Bośnię i Hercegowinę, Bułgarię, Chorwację, Serbię, Słowenię i Rumunię.

W lutym 2010 (*Deklaracja szczytu budapeszteńskiego Grupy Wyszehradzkiej Plus...*, 2010) podczas szczytu energetycznego V4+ w Budapeszcie przyjęto projekt budowy korytarza przesyłu gazu Północ–Południe. Propozycja została zaaprobowana przez Komisję Europejską jako priorytet infrastrukturalny z docelowym ukończeniem w 2020 r. (Energy infrastructure priorities for 2020 and beyond (COM 2010 677 final) oraz Energy 2020 – A Strategy for competitive, sustainable and secure energy).

Utworzenie korytarza Północ–Południe realizowane jest etapami, jego realizacja pod względem zaangażowania środków oraz zaawansowania realizacji znacznie różni się w poszczególnych krajach.

Jednym z najważniejszych elementów jest tworzenie Gazociągu Polska–Czechy. W dniu 14 września 2011 doszło do otwarcia Gazociągu, a także rozpoczęcia budowy interkonektora jako kolejnego elementu bezpieczeństwa energetycznego i dywersyfikacji energii oraz powstającego korytarza Północ–Południe.

Interkonektor Polska–Czechy od początku umożliwi import gazu do Polski z planowanym docelowym rozszerzeniem możliwości na region. Interkonektor umożliwi przepływ zwrotny, lecz wymaga czasu i dalszej pracy nad usprawnieniem przesyłu w obie strony. Gazociąg Czechy –Polska docelowo ma stać się elementem integrującym terminal LNG Świnoujście z chorwackim terminalem LNG Adria i Nabucco. W budapeszteńskiej Deklaracji z 2010 r. (*Deklaracja szczytu...*, 2010) dodatkowo włączone w projekt poszerzania bezpieczeństwa energetycznego GW miałyby zostać złoża gazu i ropy naftowej w regionie Morza Kaspijskiego i na Bliskim Wschodzie oraz *wsparcie terminalu gazu skroplonego LNG w Konstancy oraz innych projektów LNG i CNG w szeroko rozumianym regionie Morza Czarnego* (*Deklaracja szczytu...*, 2010, s. 2). Słowacja jest także elementem realizowanego Korytarza energetycznego Północ–Południe: poprzez ropociąg Adria zdywersyfikuje dostawy przez chorwacki naftoport w Omišalj. Cele te jednak, wskutek zmian polityki UE jako całości, a także jej poszczególnych członków wobec Rosji, znacząco są modyfikowane. Przyczyny tego ze strony państw GW są następujące:

1. zależność poszczególnych państw od importu surowców z Rosji,
2. brak wspólnej polityki wobec sankcji ekonomicznych nałożonych na Rosję,
3. deklaracje polityczne czołowych polityków państw GW,

4. świadoma polityka ekonomiczna Rosji zmierzająca do dezintegracji UE w drodze indywidualnie sprofilowanych wobec każdego państwa korzystnych kontraktów na dostarczanie surowców energetycznych,
5. stawianie jako priorytet własnych interesów ekonomicznych (energetycznych) poszczególnych stolic GW nad wspólną polityką bezpieczeństwa.

Rosja wykorzystuje zdominowanie rynku gazowego i ropy we wszystkich państwach GW. W najmniejszym stopniu dotyczy to RP, ale Czechy i Słowacja są w znacznym stopniu uzależnione od importu surowców z Rosji. Według danych z 2010 r. Czechy zużywają 9 mld m³ gazu ziemnego, w tym import z Rosji to 58,8% całego zużycia, 35% z Norwegii via gaz rosyjski kupiony przez Niemcy (wymiana). Z kolei ropa naftowa w 97% jest importowana, w tym 70% importu pochodzi z Rosji. Natomiast Słowacja zużywa 5,3 mld m³ gazu ziemnego, z czego prawie 100% pochodzi z Rosji, z kolei ropa naftowa w 95% jest importowana, w tym w większości z Rosji.

Tak znaczne związanie z Rosją realizacji potrzeb energetycznych niezbędnych dla funkcjonowania przemysłu i gospodarstw domowych Czech i Słowacji utrudnia realizację integracji GW w ramach wspólnego bezpieczeństwa energetycznego.

Kolejnym ogniwem tworzenia korytarza energetycznego na osi Północ-Południe są Węgry. Prezydencja węgierska GW koncentrowała się także na współpracy w tym zakresie z państwami spoza Grupy, przede wszystkim Chorwacją.

Chorwacja posiada możliwości importowania gazu z Węgier oraz w wersji skroplonej z gazoportu adriatyckiego odsyłania na północ przez Węgry. Chorwacki Terminal Adria stał się, od strony południowej, punktem wyjścia do Gazowego Korytarza Północ-Południe. Potwierdzeniem współpracy przy projekcie było otwarcie rurociągu między Chorwacją i Węgrami w 2011 r.

Prezydencja Węgier sprzyjała rozwojowi relacji V4 z Chorwacją jako bliskiemu Węgrom historycznie, politycznie i gospodarczo partnerowi. Węgry starały się włączać Chorwację do pracy GW w zakresie polityki poszerzania rynku energetycznego. W 2009 r. Chorwacja uczestniczyła w konsultacjach V4 związanych z bezpieczeństwem energetycznym, a w li-

stopadzie 2011 roku Chorwacja podpisała z Komisją Europejską memorandum o budowie międzysystemowego linku gazowego Północ-Południe.

W wyniku współpracy między obu krajami w 2011 oddany został interkonektor (o stosunkowo dużej przepustowości 6,5 mld m³), łączący systemy gazowe Chorwacji i Węgier.

We wrześniu 2012 we współpracę włączona została Polska, podpisując z Chorwacją – Gaz System i Plinacro – list intencyjny na temat utworzenia korytarza gazowego Bałtyku z Adriatykiem.

Wspólne potrzeby GW V4 i Chorwacji w zakresie dalszej integracji swoich sieci gazowych oraz dywersyfikacji tras i źródeł zaopatrzenia, znalazły wyraz w pracach nad tranzytem ropy naftowej rurociągiem Adria z chorwackiego portu w Omišalj do rafinerii w Budapeszcie, a w przyszłości – po modernizacji odcinka łączącego Adrię i Drużbę – na Słowację i Czechy.

Umowa o Integracji Systemów Gazowych. Market Coupling

31 października 2012: podpisano porozumienie na temat integracji systemu w regionie V4 oraz Wspólną Deklarację Ministrów Gospodarki V4. V4 zdecydowała o tworzeniu zintegrowanego systemu przepływu gazu jako priorytetu w tworzeniu bezpieczeństwa energetycznego (*Grupa...*, 2012).

Celem, jaki ma zostać osiągnięty, ma być transeuropejska infrastruktura energetyczna i budowa gazowego korytarza Północ-Południe. Jego realizację ma umożliwić rozpoczęcie kooperacji z państwami spoza V4 – w tym przede wszystkim Chorwacją, ale i Bułgarią, Rumunią, Azerbejdżanem.

Porozumienie V4 ws. wyszehradzkiego rynku gazu zostało także poszerzone o deklarację, sformułowaną podczas spotkania premierów, na temat potrzeby współpracy w Radzie Europejskiej w sprawie prób blokowania przez Parlament Europejski eksploatacji gazu łupkowego jako niebezpiecznego dla środowiska (nowelizacja dyrektywy oddziaływania inwestycji na środowisko).

Celowość projektu GW ma wyrażać się w konkretnych głosowaniach, które równoważyłyby głosy Niemiec i Francji w kwestiach związanych z dywersyfikacją dostępu do źródeł energii. Głównym zadaniem pod tym względem ze strony GW powinno być dążenie do konsekwentnej realizacji Europejskiej Infrastruktury Energetycznej poprzez stworzenie i za-

mknięcie od strony Bałtyku i od strony Adriatyku Korytarza Północno-Południowego (North-South Corridor NSC). Korytarz Północ-Południe miałby się stać priorytetowym korytarzem przesyłowym dla UE. Korytarz Pół-Półd, tj. ropociąg do Europy Środkowowschodniej (9 miejsce listy), miałby powstać we współpracy V4 z Chorwacją i Austrią.

Budowa korytarza stała się priorytetem Pakietu Infrastruktury Energetycznej przyjętego w 2010 r. Docelowo prace zamknięte miałyby zostać w latach 2017-2018, z czego głównym źródłem inwestycji miałyby być dofinansowanie przez UE, w tym połączenie Słowacja-Węgry w 2015 r. kwotą 30 mln euro, w dalszej kolejności połączenie Słowacji i Polski w 2017 r.

Ponadto wspólny rynek przesyłu energii elektrycznej zdefiniowany zostać powinien w oparciu o rzeczywiste przepływy, a nie rezerwy ich zdolności (tzw. market coupling).

Włączenie Market Coupling – tj. transgranicznego rynku energii – do prac Komisji Europejskiej to realizacja wspólnego wyzwania energetycznego, wyrażanego w deklaracjach GW (*Deklaracja szczytu...*, 2010). Celem Komisji Europejskiej jest także rozszerzenie Market Coupling na kolejne państwa.

Obecnie wykorzystywane są zdolności przesyłowe 10% krajowych zdolności wytwórczych, natomiast stworzenie Market Coupling i powiązanie rynku energetycznego – energii elektrycznej pomiędzy V4, a także w przyszłości Rumunii, jako część regionu Central-East razem z Niemcami oraz Austrią – może doprowadzić do ich zwiększenia.

Prezydencja węgierska i autonomia Węgier w obrębie GW

Prezydencja węgierska odgrywa szczególną rolę w zakresie projektów energetycznych GW. Z jednej strony w kontekście intensywnych prac nad nimi, z drugiej – prowadzenia autonomicznej polityki w tym zakresie, uwzględniającej Rosję i jej energetyczny potencjał.

W październiku 2013 odbyło się spotkanie na szczepku premierów grupy w Budapeszcie. Zostały tam wyrażone deklaracje o potrzebie rozwoju i integracji współpracy V4 w zakresie wydobycia gazu łupkowego (badanie złóż i ich wydobycie) oraz pozyskania do projektu całej UE oraz deklaracje o potrzebie dywersyfikacji źródeł energii i wsparcia dla energetyki jądrowej. Węgierskie deklaracje zawierały następujące główne zagadnienia:

- wyrażenie woli dalszej współpracy z państwami GW i UE w ramach Europejskiej Unii Energetycznej w celu ograniczenia monopolu rosyjskiego,
- deklaracje o potrzebie zmniejszenia roli gazu z Rosji w energetyce węgierskiej,
- próba przekształcenia priorytetów GW w zakresie przesyłu gazu i ropy na oś Północ–Południe, tj. pomysł połączenia sieci gazociągów od Adriatyku do Morza Bałtyckiego (80 s.).

W maju 2014 r. premier Węgier podczas rozmów z polskim premierem na temat tworzenia współpracy energetycznej zgodził się co do istnienia takiej potrzeby, jednak nie doszło do podjęcia merytorycznych działań.

W czasie węgierskiej prezydencji została jednak powołana grupa do spraw energii: *V4 High Level Energy Working Group*, która proponowała umieszczenie terminali gazu ziemnego w formie płynnej na terenie RP oraz Chorwacji, a także podjęła *temat połączenia gazociągów węgierskich i chorwackich i włączenia do szerszej sieci państw środkowoeuropejskich* (Kopyś, 2013, s. 78).

Z drugiej strony – tej dotyczącej wzmocnienia współpracy z Rosją – Węgry zrezygnowały z Nabucco po podpisaniu umowy z Rosją, dotyczącej włączenia się w projekt South Stream.

Żeby zrozumieć autonomiczną politykę Węgier w ramach GW w obszarze energetyki, należy w skrócie przedstawić jej przyczyny. Są one natury politycznej, ekonomicznej, a związku bezpieczeństwa energetycznego państwa zarówno z gospodarką, jak i aktualną polityką, są zasadniczo nie do odróżnienia. Odrębność Węgier polega na tzw. „otwarciu na Wschód”, tzw. *keleti nyitas*.

Źródłem tego jest stan zasobów surowców energetycznych Węgier. Otóż 70% zapotrzebowania na ropę naftową i 90% gazu ziemnego pochodzi z Rosji. To „uzależnienie” ma wzrosnąć poprzez zbudowanie elektrowni atomowej, finansowanej (10 mld euro kredytu na 30 lat) i budowanej przez Rosję. 14 stycznia 2014 r. podpisano w Moskwie umowę dwustronną w sprawie realizacji węgiersko-rosyjskiego projektu powstania elektrowni o mocy 2,4 tys. MW. W całości ma ona zaspokajać zapotrzebowanie energetyczne państwa, pochłaniając wydatki na budowę rzędu 10–15% PKB. Węgry podpisały kontrakt Paks II z Rosją wbrew intencji Grupy Wyszehradzkiej (*Rosyjsko-węgierska...*, 2014).

Węgry zgodziły się także na budowę na swoim terytorium 229 km gazoociągu South Stream oraz prowadzenie dalszych negocjacji z Gazpromem.

Kontrakty z Rosją w sprawie strategicznych elementów polityki energetycznej to część szerszej polityki Węgier, zawierających umowy z Chinami i państwami Półwyspu Arabskiego.

Deklaracja polityki zagranicznej premiera Węgier Orbana: *Pływamy pod banderą Zachodu, ale [tak naprawdę] w gospodarce światowej wieje wschodni wiatr* (Orban, 2010).

Zaznaczyć należy, że kontrakty zostały podpisane przed nałożeniem sankcji gospodarczych na Rosję, po jej zaangażowaniu na Ukrainie. Nie mniej jednak wspólna polityka UE w zakresie sankcji wobec Rosji podważona została także później przez Węgry. Postawa Węgier, pomimo werbalnego wsparcia dla wspólnej polityki energetycznej GW i UE, przyczynia się do jej osłabienia, gdyż stawia umowy bilateralne z Rosją ponad jedność państw GW i UE. Jest to postawa diametralnie różna od prezentowanej przez RP oraz projektów proponowanych podczas polskiej prezydencji GW.

Mapa drogowa w kierunku wspólnego regionalnego rynku gazu

Polska prezydencja: 1.06.2012–31.06.2013. Polska Prezydencja V4 za cel stawiała sobie wypracowanie wspólnej dla Grupy polityki energetycznej. W tym celu za konieczną uznano liberalizację rynku gazowego poprzez integrację prawa, zasad przesyłu, taryf przesyłowych. Definiowanie polityki energetycznej podczas polskiej prezydencji odbywało się na szczeblach ministerialnych, przede wszystkim Ministerstwa Gospodarki. Ministrowie V4 31 października 2012 r. deklarowali potrzebę pełnej integracji rynku energii w ramach GW.

W dniu 16 czerwca 2013 (*Mapa drogowa...*, 2013) przyjęto dokument Road Map (nawiązując do Memorandum of Understanding z 31 października 2012 o integracji rynku gazu oraz analizy The Gas Target Model for the Visegrad 4 region) o charakterze przede wszystkim politycznym, ale o konsekwencjach ekonomicznych – stworzenia w ramach V4 wspólnego bezpieczeństwa energetycznego. Wyrażono potrzebę gwarancji finansowych dla energetycznej infrastruktury UE, tzw. Connecting Europe Facility, zniesienia prawnych przeszkód w integracji energetycznej, ułatwień

dla taryf przesyłowych, zasad przesyłu gazu oraz nowych *trwałych ram współpracy w sferze regulacyjnej i handlowej* (Mapa drogowa..., 2013).

W ramach GW RP zawierano także umowy dwustronne w zakresie energetyki. 18 kwietnia 2014 umowa między Rządem RP i Rządem Republiki Słowackiej o współpracy na rzecz realizacji projektu gazociągu – systemu przesyłowego – pomiędzy oboma państwami. Interkonektor Polska–Słowacja to część strategicznego projektu energetycznego V4 Korytarza Północ–Południe.

Ponadto RP zaproponowała Projekt Unii Energetycznej, której głównymi zadaniami miałyby być:

1. Negocjacje gazowe razem całej UE, co miałyby zapobiegać fragmentaryzacji rynków krajowych. W tym celu należałoby dążyć do stopniowej rezygnacji z umów międzyrządowych, dwustronnych w zakresie energetyki, na rzecz umów zawieranych przez UE jako całość.
2. Poprawa w wykorzystaniu własnych źródeł energii, takich jak węgiel i gaz łupkowy.
3. Dywersyfikacja dostaw energii w celu uniezależnienia od Rosji i Gazpromu.
4. Inwestowanie w infrastrukturę energetyczną.
5. Stworzenie skutecznego mechanizmu solidarności gazowej wobec kryzysu, co wymagałoby nowelizacji rozporządzenia Security of Supply dot. bezpieczeństwa dostaw energii.
6. Wspólne zakupy energii.
7. Wzrost zaangażowania finansowego UE do 75% w projekty infrastruktury energetycznej, ze szczególnym uwzględnieniem Europy Wschodnio-Środkowej (Tusk, 2014).

Podczas spotkania na szczycie premierów V4 w maju 2014 przyjęto kolejną deklarację, tym razem o potrzebie stworzenia Unii Energetycznej i pozyskania dla jej realizacji finansowania projektów przez UE. Ponadto zgodzono się co do konieczności wypracowania mechanizmów solidarności bezpieczeństwa energetycznego V4 oraz dalszej realizacji dywersyfikacji energetycznej.

Zgodzono się co do procedur mających na celu zapobieganie kryzysom energetycznym w rejonie i metod ich przetrwania. Projekt Europejskiej Unii Energetycznej znacząco miałby wykraczać poza GW, bo obejmować mogłaby wszystkie państwa UE. Jego realizacja napotkała jednak na kry-

tyczne uwagi ze strony państw wiążących przyszłość energetyczną z gazociągami South Stream i Rosją, tj. Węgier, a także spoza GW Bułgarii, Austrii, Grecji i Włoch. Mimo tego Prezydencja Węgier (1.07.2013–1.07.2014) werbalnie wsparła koncepcję Unii Energetycznej (*Spotkanie...*, 2014).

Dodatkowym filarem GW – obok podstawowego, tj. prac w obrębie UE i wpływania na jej cele oraz działania zgodnie z interesami Grupy, jest współpraca V4 z USA.

V4 jako jeden z elementów bezpieczeństwa energetycznego uznaje konieczność eksportu gazu ziemnego z USA do Europy Środkowej, a także na Ukrainę.

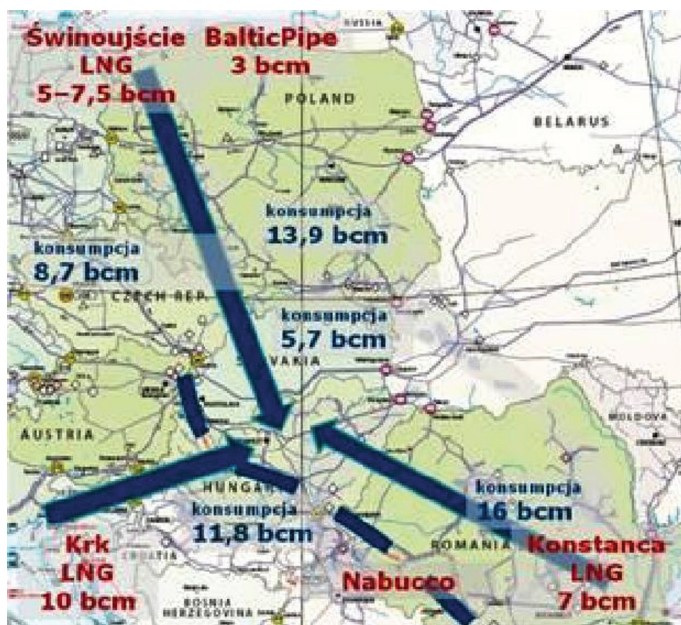
W marcu 2014 Izba Reprezentantów – komitet ds. Energetyki USA przyjął projekt ustawy dotyczący eksportu gazu ziemnego z USA. Państwa GW jako element poszerzający ich energetyczne bezpieczeństwo zainteresowane są także współpracą w tym zakresie z USA.

Podsumowanie i wnioski. Perspektywy – umiarkowane

1. „Gra zespołowa” V4, czyli wspólne stanowisko wobec inicjatyw UE równoważy interesy Grupy.
2. Współpraca regionalna między państwami V4 z efektem wzajemnego korzystnego oddziaływania.
3. Partykularne, czasowe, branżowe, geograficzne – nie polityczne – interesy państw V4 mogą stać w sprzeczności z interesami całej Grupy.
4. V4 może integrować sygnatariuszy przy dezintegracji politycznej UE lub przeciwnie – stać się główną przyczyną zmniejszenia znaczenia ekonomicznego, politycznego i społecznego V4 na rzecz poszukiwania indywidualnych interesów spoza Grupy, włączając w to Rosję (Węgry, umowy Chorwacji z Gazpromem, a nie V4, kontrakt Słowacji z Rosją 870 Mln. kredytu Sberbank na energetykę jądrową, czerwiec 2014).
5. Wzrost PKB każdego z państw V4, w tym RP i Słowacji – dwukrotny (Raport Erste Group na 10 lat V4 w UE).
6. PKB GW rocznie wyższe o 1%.
7. Wzrost eksportu we wszystkich państwach V4, trzy razy szybszy niż „stara UE” i czterokrotnie większy do państw spoza UE.

8. Konieczność dalszego wzmocnienia dywersyfikacji źródeł energii.

Luźna struktura grupy wyszehradzkiej (Bukalska, 2003) w sytuacji odmiennych interesów – czasowych, sektorowych, politycznych – może być faktem sprzyjającym utrzymaniu spójności grupy i podejmowanych działań w innych obszarach, nieobjętych kontrowersjami. Z punktu widzenia naszego rozumienia interesów GW do takich najistotniejszych zaliczamy politykę bezpieczeństwa, przede wszystkim politykę bezpieczeństwa energetycznego. Jej realizacja jest właśnie z wyżej przedstawianych powodów najtrudniejsza. Rozbieżności w postrzeganiu roli Rosji jako głównego eksportera gazu i ropy z jednej strony, z drugiej głównego przeciwnika w unijnej i zatem wyszehradzkiej polityce tworzenia drogi dla Ukrainy w UE jako w pełni niepodległego państwa są główną przeszkodą w realizacji celów GW i jej priorytetu: zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego. Autonomia Węgier, Czech i Słowacji w podejmowaniu działań krytykujących sankcje wobec Rosji stawia pod znakiem zapytania celowość istnienia GW w dotychczasowej formie, pomimo politycznych i dyplomatycznych deklaracji o takiej potrzebie. Uzależnienie gospodarek GW od Rosji jest najważniejszą przeszkodą w jej rozwoju w przyszłości. Zakładając, że stanowisko Rosji wobec Ukrainy – przyczyn nałożenia sankcji – nie będzie ulegać znacznym zmianom, a Węgry, ale także Czechy będą je krytykować, znaczenie GW ulegnie widocznemu osłabieniu. Rozwiązaniem może być poszerzenie Grupy o nowe państwa (przede wszystkim Austrię, Chorwację, Rumunię, ale i inne państwa bałkańskie, a na północy skandynawskie) i następnie – w oparciu o analizę gospodarczych i politycznych ich potencjałów – ustalenie nowych priorytetów GW. W przeciwnym razie GW może przetrwać jako klub dyskusyjny o ważnych, lecz nie najważniejszych sprawach kultury i dotacji stypendialnych, podczas gdy decyzje o egzystencjalnym znaczeniu, takie jak zapewnienie stałych źródeł energii, będą zapadać osobno w każdej ze stolic.

Mapa terytorium poszerzenia bezpieczeństwa energetycznego V4
(Zagraniczna polityka energetyczna, 2014)

Bibliografia

- Ascari, S. (2013). *The gas target model for the visegrad 4 region. Conceptual Analysis*. Warszawa: OSW.
- Bezpieczeństwo energetyczne państw Grupy Wyszehradzkiej. Jak zmieniają się relacje energetyczne w Europie*. (2011). Kraków: Instytut Kościuszki.
- Bukalska, P. (2003). *Nowa Grupa Wyszehradzka w nowej Unii Europejskiej – szanse i możliwości rozwoju*. Warszawa: Ośrodek Studiów Wschodnich.
- Demoseuropa. (2014). *Central Europe fit for the future. Visegrad Group ten years after EU accession*. Bratysława–Warszawa: Demoseuropa.
- Chmal T. (2013, 1 sierpnia). *Rozmowa o energetyce V4*. Pobrane z www.cire.pl
- Deklaracja szefów rządów państw Grupy Wyszehradzkiej*. (2012, 22 lipca). Pobrane z <https://www.premier.gov.pl/deklaracja-bratyslawska-szefow-rzadow-panstw-grupy-wyszehradzkiej-w-sprawie-poglebienia-wspolpracy.html>
- Deklaracja Ministrów właściwych ds. Energii*. (2011, 25 stycznia). Bratysława: Grupa Wyszehradzka.
- Deklaracja szczytu budapeszteńskiego Grupy Wyszehradzkiej Plus w sprawie bezpieczeństwa energetycznego*. (2010, 24 lutego). Budapeszt: Grupa Wyszehradzka.

- Grupa Wyszehradzka wspólnie o priorytetach europejskiego rynku.* (2012, 9 listopada). Pobrane z <http://www.mg.gov.pl/node/17086>
- MSZ. *Grupa Wyszehradzka.* Pobrane z www.msz.gov.pl/polityka_zagraniczna/europa/grupa_wyszehradzka
- Jakobik, W. (2013). *Grupa wyszehradzka – fundament idei prometeizmu energetycznego.* Kraków: Ośrodek Myśli Politycznej.
- Kopyś, T. (2013). *Wizje polityki regionalnej Węgier i ich rola w ramach Grupy Wyszehradzkiej.* Lublin: Instytut Europy Środkowo-Wschodniej
- Mapa drogowa w kierunku wspólnego regionalnego rynku gazu V4. (2013, 16 czerwca). W: *Raport polskiego przewodnictwa w Grupie Wyszehradzkiej lipiec 2012–czerwiec 2013.* Warszawa: MSZ. Pobrane z www.visegradgroup.eu
- OSW. *Rosyjsko-Węgierska umowa atomowa.* (2014, 15 lutego). Pobrane z www.osw.waw.pl/publikacje/analizy/2014-02-15/rosyjsko-wegierska-umowa-atomowa
- Raport Erste Group dot.10-lecia GW.* (2014). Pobrane z www.erstegroup.com
- Raport polskiego przewodnictwa w Grupie Wyszehradzkiej lipiec 2012–czerwiec 2013.* (2013). Warszawa: MSZ. Pobrane z www.visegradgroup.eu
- Rosyjsko-węgierska umowa atomowa.* (2014). Pobrane z www.osw.waw.pl/publikacje/analizy/2014-02-15/rosyjsko-wegierska-umowa-atomowa
- Sadecki, A. (2013). *Perspektywy współpracy Chorwacji z Grupą Wyszehradzką.* Ośrodek Studiów Wschodnich. Pobrane z <http://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/komentarze-osw/2013-10-03/perspektywy-wspolpracy-chorwacji-z-grupa-wyszehradzka>
- Sobczyk, K. (2011). Współpraca państw Europy Środkowo-Wschodniej w dziedzinie bezpieczeństwa Energetycznego. *Bezpieczeństwo Narodowe*, 20, 175–194.
- Spotkanie Tusk–Orban w Warszawie. Węgry wspierają projekt Unii Energetycznej.* (2014, 5 maja). Pobrane z www.premier.gov.pl
- Tusk o polskim projekcie Europejskiej Unii Energetycznej.* (2014, 29 marca). Pobrane z <https://www.premier.gov.pl/wydarzenia/aktualnosci/donald-tusk-o-polskim-projekcie-europejskiej-unii-energetycznej.html>
- Zagraniczna polityka energetyczna.* (2014). Pobrane z www.msz.gov.pl/polityka_zagraniczna/zagraniczna_polityka_ekonomiczna/polityka_energetyczna/grupa_wyszehradzka